

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj

3

Številka: 320-04-1/2024/4
Ljubljana, 7. 5. 2024

EPA 1430-IX

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05-uradno prečiščeno besedilo, 95/09 - odl. US in 21/13 - ZFDO-F, 81/18-odl. US in 16/23) ter 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20, 123/20, 67/22 in 69/23), sprejela naslednje

M N E N J E

k Predlogu resolucije o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (ReDMRJE)

Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj je na 27. seji 6. 5. 2024 obravnavala Predlog resolucije o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (v nadaljevanju: predlog resolucije), ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **podpira** predlog resolucije.

Predlog resolucije predstavlja prvi programski dokument z oceno stanja in opredelitvijo politike na področju razvoja jedrskega programa in bo pomembno pripomogel k učinkovitejši pripravi na izvedbo projekta bloka 2 Nuklearne elektrarne Krško (v nadaljevanju: JEK2). Ob tem predlagatelj poudarja, da je Slovenija jedrska država in ena izmed 33 razvitih držav z delujočim jedrskim programom in več kot 50-letnimi izkušnjami na področju jedrske energije.

Po besedah predstavnika predlagatelja so danes v svetu v ospredju trendi elektrifikacije (toplotnega in prometnega sektorja), defosilizacije oz. prehoda na nizkokogljичne vire ter digitalizacije. Tovrstni trendi odgovarjajo na izzive povečanih potreb po električni energiji, pri čemer je ključna zanesljiva, dostopna in čista energija. Gospodinjstva, gospodarstvo in celotna družba potrebujejo zanesljivo oskrbo z električno energijo, ki mora biti dostopna vsak trenutek dneva in noči ter v vseh letnih časih. Kot poudarja predlagatelj, sta pomen dostopnosti električne energije pokazali tako energetska kriza kot vojna v Ukrajini, ko smo bili zaradi slabše dostopnosti energentov soočeni z nenadzorovanim dvigom cen energentov in ranljivostjo evropskega energetskega trga.

Slovenija ima preverjen scenarij energetske mešanice, in sicer kombinacijo obnovljivih virov energije in jedrske energije, s katero lahko izpolnimo nacionalne cilje glede energetske samozadostnosti do leta 2040, visoke stopnje zanesljivosti električne energije (v okviru diverzificirane energetske mešanice) in defosilizacije sektorja proizvodnje električne energije do leta 2040, s tem pa državljanom, javnemu sektorju in gospodarstvu zagotovimo električno energijo po dostopni in konkurenčni ceni.

Medtem ko je v 70-ih letih prejšnjega stoletja slovenska politika in gospodarstvo sprejelo vizionarsko in medgeneracijsko odločitev o vzpostavitvi kombinacije hidroenergije, jedrske energije in premoga, se po besedah predlagatelja Slovenija danes nahaja v prelomnem trenutku, ko se mora odločiti o dolgoročnem razvoju elektroenergetskega sistema ter izvesti argumentirano razpravo in v njenem okviru upoštevati vplive na okolje, končno ceno električne energije in zanesljivost oskrbe z električno energijo. V podporo dolgoročnemu razvoju elektroenergetskega sistema je Vlada sprejela vrsto ukrepov, med drugim je imenovala državnega sekretarja, ki je pristojen izključno za razvoj jedrskega programa in projekt JEK2, ustanovila Vladno delovno skupino za koordinacijo pripravljanih aktivnosti na projektu JEK2 ter se lotila priprave predloga resolucije.

Kot je bilo pojasnjeno, je bila pred predložitvijo predloga resolucije v Državni zbor konec leta 2023 izvedena javna razprava, opravljena so bila usklajevanja z vsemi parlamentarnimi strankami, predlog resolucije pa je bil obravnavan tudi na Vladni delovni skupini za koordinacijo pripravljanih aktivnosti na projektu JEK2.

Kot ugotavlja komisija, predlog resolucije opredeljuje ključne cilje in politične usmeritve za vključitev dolgoročne miroljubne rabe jedrske energije v energetske, raziskovalne, visokošolske in druge nacionalne strategije, predvsem pa za dolgoročno in varno obratovanje obstoječih jedrskih objektov ter vzpostavitve odprtega in transparentnega dialoga z vsemi deležniki. Predlog resolucije predstavlja temelj za prehod iz obratovalnega v razvojni način delovanja jedrskega sektorja in daje vsem deležnikom jasen signal, da začnejo delovati razvojno in spremljati projekt JEK2.

S predlagano resolucijo se država zavezuje, da bo podpirala trajnostno, varno, miroljubno in odgovorno izkoriščanje jedrske energije ter pristojne deležnike vključevala v proces odločanja. Predlagana resolucija je vezana tudi na Predlog za razpis posvetovalnega referenduma o zagotavljanju stabilne oskrbe z nizkoogljivo električno energijo, EPA 1388-IX. Po besedah predstavnika predlagatelja je predlog resolucije dobra podlaga za informirano odločanje na posvetovalnem referendumu ter izkazuje načelno politično podporo jedrski energiji v Sloveniji. Cilj predlagatelja je, da se z rabo domačih energetskega virov zagotovi blaginja, stabilnost, napredek in mir.

* * *

Komisija podpira predlog resolucije in poudarja, da je raba jedrske energije v kombinaciji z obnovljivimi viri energije pogoj za zagotovitev stabilne oskrbe gospodinjstev in gospodarstva z električno energijo in s tem nadaljnjega razvoja Slovenije.

Komisija se je seznanila tudi s poročilom zainteresirane Komisije Državnega sveta za gospodarstvo, obrt, turizem in finance, ki je podprla predlog resolucije in poudarila

jedrsko energijo kot edino alternativo in rešitev, saj je bilo na področju obnovljivih virov energije v preteklih petnajstih letih storjen premajhen napredek. Ob tem je zainteresirana komisija Državnega sveta opozorila, da si pri gradnji infrastrukture za obnovljive vire energije velikokrat postavljamo ovire tudi sami z zapletenimi in dolgotrajnimi postopki umeščanja tovrstne infrastrukture v prostor.

Glede na to, da predlog resolucije ureja miroljubno rabo jedrske energije, se komisija sprašuje o smiselnosti navajanja v 36. točki, da naj se elektroenergetski sistem nadgrajuje z uvajanjem obnovljivih virov.

V zvezi z vsebino predloga resolucije se komisija sprašuje tudi o smotrnosti navajanja širitve uporabe jedrske energije z morebitno izgradnjo malih modularnih reaktorjev v 37. točki, saj je razvoj jedrskih elektrarn z malimi modularnimi reaktorji oz. razvoj tovrstne tehnologije jedrske energije še v povojih in razvojno zelo zaostaja za razvojem že preverjene tehnologije v Nuklearni elektrarni Krško.

Komisija poudarja, da je za uspešnost širitve jedrskega programa v Sloveniji oz. uresničitev projekta JEK2 ključnega pomena vodenje ustreznega dialoga Vlade in investitorja z lokalnim okoljem, tako organi lokalne samouprave kot lokalnim prebivalstvom. Zato se morajo vsi načrti v zvezi s širitvijo jedrskega programa v Sloveniji pravočasno in konkretno skomunicirati z Občino Krško in regijo Posavje, saj mora biti lokalno okolje in širša regija vpeta v procese odločanja o pripravi in izvedbi projekta JEK2, ki bo imel velik vpliv na potek življenja lokalnega prebivalstva.

Širši družbeni konsenz o projektu JEK2 kot najpomembnejšim strateškim projektom nizkoogljivega vira električne energije v Sloveniji bomo lahko dosegli le z ustreznim vodenim procesom priprave projekta, ki bo imel predhodno zagotovljeno podporo in soglasje lokalnega (regijskega) okolja. Ob ugotovitvi, da je dosedanja komunikacija med ključnimi deležniki v Nuklearni elektrarni Krško (vodstvo, zaposleni, ministrstva, lokalno okolje, itd.) učinkovita in dobra, je treba po mnenju komisije tovrstni način komunikacije zagotoviti tudi v okviru načrtovane širitve jedrskega programa v Sloveniji.

Ob obravnavi predloga resolucije komisija opozarja na dolgotrajnost postopkov umeščanja prostorskih ureditev državnega pomena v prostor in s tem povezanim dolgotrajnim sprejemanjem državnega prostorskega načrta, kar je povezano tako z vlogo civilnih iniciativ v prostorskem načrtovanju, kot s preobilico birokratskih ovir in odsotnostjo učinkovitega medresorskega usklajevanja. Da bi pravočasno zagotovili nadgradnjo elektroenergetskega sistema s širitvijo jedrskega programa in se izognili kakršnim koli zamudam pri pripravi in izvedbi projekta JEK2 je nujno, da z ustreznim zakonodajnim okvirom naslovimo vse izzive, ki bi lahko vodili v dolgotrajno umeščanje projekta JEK2 v prostor. Slovenija si namreč v luči pravočasne zagotovitve zanesljive energetske oskrbe in energetske neodvisnosti ne more privoščiti časovno predolgega umeščanja tega ključnega strateškega energetskega projekta v prostor. Komisija ob tem ugotavlja, da se Vlada zaveda tovrstnih izzivov, saj vsakršno zamikanje umeščanja JEK2 v prostor pomeni zamik začetka njegovega delovanja. Kot poudarja predlagatelj, je delovanje Vladne delovne skupine za koordinacijo pripravljanih aktivnosti na projektu JEK2 prioritarno usmerjeno v postopek priprave državnega prostorskega načrta, saj ta definira celotno življenjsko pot projekta JEK2.

Komisija se je glede navedbe predlagatelja, da je jedrska energija domač vir energije, spraševala, ali v tem primeru lahko govorimo o domačem viru energije, saj je primarni vir jedrske energije uran, ki ga uvažamo. V zvezi s tem opozorilom je predstavnik predlagatelja pojasnil, da se jedrska energija v skladu s pravili Mednarodne agencije za jedrsko energijo, ne glede na izvor urana, šteje kot domači vir energije. Pri tem je uran za razliko od nafte, plina ali premoga veliko bolj pravično razporejen po zemeljski obli, pri čemer se največ urana nahaja v politično stabilnih državah. Poleg tega predstavlja uran kot gorivo za obratovanje jedrske elektrarne le okoli 15 % stroškov proizvodnje električne energije, prav tako se ga lahko kupuje na večletno zalogo. Ob tem je predlagatelj izpostavil Rudnik urana Žirovski vrh, v katerem je še veliko neizkoriščene uranove rude, možen vir urana v prihodnosti pa je tudi morje, kjer so največje svetovne zaloge urana.

Na vprašanje komisije o finančni sposobnosti države, da z lastnimi sredstvi zagotovi prehod v nizkoogljično družbo, je bilo s strani predstavnika predlagatelja pojasnjeno, da je bolj kot sama finančna vrednost projekta JEK2 pomemben vpliv JEK2 na končno ceno električne energije. Ob tem je poudaril, da v Sloveniji predstavlja večje tveganje za neuresničitev energetskega projekta nasprotovanje lokalnega okolja in civilnih iniciativ, kot pa pomanjkanje finančnih virov. Kot je bilo pojasnjeno, se bodo sredstva za projekt JEK2, ki je danes ocenjen v vrednosti okoli 10 milijard evrov, potrebovala v roku sedmih do osmih let, kar pomeni, da so v tem obdobju finančno sposobna zagotoviti financiranje drugega bloka jedrske elektrarne moči 1100 megavatov tudi slovenska elektroenergetska podjetja, velik interes za financiranje pa kaže slovensko gospodarstvo. Kot je bila seznanjena komisija, poslovni model in način financiranja morebitne širitve jedrskega programa v Sloveniji še nista definirana, so pa v proučevanju trije možni modeli, ki bi lahko delovali v slovenskem okolju.

* * *

Za poročevalca je bil določena državna svetnica mag. Elena Zavadlav Ušaj.

Sekretarka
Meta Štembal, l.r.

Podpredsednik
Leopold Pogačar, l.r.